

TEMA 9. LES RELACIONS EXTERIORS DE LA UNIÓ EUROPEA

Curs acadèmic 2023 - 2024

MARÍA CARRO PITARCH
**CONTRACTADA PREDOCTORAL DEL DEPARTAMENT DE DRET
INTERNACIONAL PÚBLIC (ACIF 2021)**

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](#).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. LA UNIÓ EUROPEA COM A SUBJECTE DE DRET INTERNACIONAL

A. PROCÉS HISTÒRIC DE RECONeixEMENT DE LA PERSONALITAT JURÍDICA DE LA UNIÓ EUROPEA

B. LA PERSONALITAT JURÍDICA INTERNACIONAL

C. FORMES DE MANIFESTACIÓ DE LA PERSONALITAT JURÍDICA INTERNACIONAL DE LA UNIÓ EUROPEA

1. A les CE se'ls va reconèixer personalitat jurídica des de l'inici

- ⊙ Reconeixement en termes molt amplis. No especificava dimensió exterior

- ⊙ Tenien les CE personalitat jurídica internacional? [St. AETR, §12-14 i 17-19](#)

- Personalitat jurídica internacional en relacions exteriors econòmiques
- = Dimensió exterior de polítiques comunes (competència comunitària)

2. En 1991, el Tract. MAASTRICHT crea la UE

- ⊙ A la UE NO se li va reconèixer expressament personalitat jurídica

- ⊙ Ni interna, ni internacional

- PERÒ:

- a) Des de 1991, existeix pilar intergovernamental PESc

- b) Des de Tract. Amsterdam, art. 24 TUE: competència de la UE per a celebrar tract. internacionals en els dos pilars intergovernamentals

3. DESPRÉS DEL TRACT. DE LISBOA

⊙ Art. 47 TUE:

- Reconeixement explícit personalitat jurídica de la UE
- Afavorit per desaparició de les CE

⊙ Art. 21.3, §1 TUE: acció exterior UE comprèn:

- La PESCE Títol V TUE
- Les relacions exteriors de la UE:
 - a) Sistematització parcial Cinquena part TFUE
 - b) Aspectes exteriors de les altres polítiques

⊙ Disposicions generals relatives a tota l'acció exterior de la UE

- Art. 22 TUE: persisteix ≠ comunitari-intergovernamental
- Malgrat intent d'integració coherent en acció exterior de la UE

NOVETAT LISBOA! Creació Servei Europeu d'Acció Exterior (SEAE) Art. 27.2 TUE

- Missió: suport AR en el seu mandat

1. La personalitat jurídica internacional pot ser:

- ⊗ Primària: els estats són subjectes primaris del dret internacional
 - Sobirania = plenitud de competències
- ⊗ Derivada: les organitzacions internacionals són creades pels estats
 - Competències d'atribució = competències limitades

2. Les organitzacions internacionals

- ⊗ Les OI poden ser:
 - OI de cooperació: limiten competències dels estats
 - OI d'integració: transfereixen competències dels estats a l'organització internacional
- ⊗ La UE és una organització mixta:
 - En matèria PESC, és OI de cooperació
 - En la resta de matèries (majoria absoluta), és OI d'integració

3. No existeix norma atributiva apriorística de personalitat jurídica internacional

- ⊗ Regeix principi eficàcia: és subjecte DI qui en la pràctica és titular de drets i deures internacionals

⊙ Són les següents:

- *ius contrahendi, ius ad tractatum*
- *ius legationis*
- Diplomàcia multilateral: participació en conferències i organitzacions internacionals
- *ius standi*
- *ius punendi*

1. En tota l'acció exterior de la UE:

a) en la PESC: [Art. 37 TUE](#)

b) en l'àmbit de les relacions exteriors: [Art. 3.2 TFUE](#)

- ⊗ Competència exclusiva

- ⊗ Distingir acords:

 - a) subscrits per la UE [Art. 216 TFUE](#)

 - b) mixtos (subscrits per UE i per estats membres)

 - Dos casos:

 - b.1) [Dt. OMC, §CVIII](#)

 - b.2) [Dt. Acord cautxú natural, §63](#)

 - Valor jurídic: [Dt. Adhesió UE al CEDH, §14](#)

2. Tipus de tractats internacionals:

a) Acords comercials:

- ⊗ Procediment singular [Art. 207.3 TFUE](#)

- ⊗ Contingut: tota la PCC [Art. 207.1 TFUE](#)

b) Acords d'associació [Art. 217 TFUE](#)

- * [St. Demirel, §9 ab initio](#)

c) Acords de cooperació al desenvolupament [Art. 209.2 TFUE](#)

d) Acords de cooperació econòmica, financera i tècnica amb tercers països [Art. 212, §1 i 3 TFUE](#)

e) Acords sobre ajuda humanitària [Art. 214, §4 TFUE](#)

1. Art. 27.3 TUE Només en la PESC?

- ⊙ Art. 221 TFUE: En tota l'acció exterior de la UE
- ⊙ Art. 2 i 3.1 Decisió del Consell de 26.7.2010

a) Dret de legació actiu: enviar representants a l'estranger

a-1) Abans del Tract. Lisboa: Comissió va obrir 130 delegacions o oficines exteriors davant estats tercers o OI

a-2) Amb Tract. Lisboa:

- ⊙ Art. 221 TFUE
- ⊙ Art. 5, §1 i 6 Decisió del Consell 26.7.2010

b) Dret de legació passiu: rebre representants d'altres estats o OI

Art. 16 Protocol (núm. 7) sobre privilegis i immunitats de la UE

- ⊙ L'Estat seu concedirà privilegis i immunitats “habituals”
- ⊙ En la pràctica:
 - EM per unanimitat autoritzen obertura de la representació
 - Acreditació davant presidents del Consell i Comissió

C.3. Diplomàcia multilateral: participació en Conferències i Organitzacions Internacionals

⊙ Col·laboració int.: [art. 220 TFUE](#)

⊙ Participació:

- a) Amb estatut d'observador (sistema ONU, OTAN)
- b) Amb estatut de membre (sense EM) p. ex. OI de pesqueres
- c) Amb estatut de membre + EM (pròximament en Consell d'Europa)

C.4. *Ius standi* (responsabilitat internacional activa i passiva)

⊙ Capacitat per a fer valdre els seus drets mitjançant una reclamació internacional i per a respondre per la comissió de fets il·límits o de fets lícits causants de danys en els supòsits de responsabilitat objectiva

C.5. *Ius punendi* (sancions internacionals)

⊙ [Art. 215 TFUE](#)

2. LA COMPETÈNCIA EXTERIOR DE LA UE

A. COMPETÈNCIES EXTERIORS EXPRESSAMENT ATRIBUIDES PELS TRACT.:

- **1. SISTEMATITZACIÓ INCOMPLETA EN QUINTA PART DEL TFUE**
- **2. ELS ASPECTES EXTERIORS DE LES ALTRES POLÍTIQUES DE LA UE**

B. COMPETÈNCIES EXTERIORS IMPLÍCITES

C. L'EXPLICITACIÓ DE LES COMPETÈNCIES IMPLÍCITES

Consideracions prèvies

⦿ **Títol V TUE** («Disposicions relatives a l'acció exterior de la Unió i disposicions específiques relatives a la PESC»)
+ **Part V del TFUE** («Acció exterior»).

⦿ **DIVISIÓ COMPETÈNCIA EXTERIOR: 2 categories:**

1. PESC → TUE

1. Altres competències (necessari identificar-ne el fonament jurídic -algunes atribuïdes expressament pels tract., altres derivades de l'habilitació de l'art. 352 TFUE – comp. Implícites- → TFUE

Art. 216 TFUE: «La Unió podrà subscriure un acord amb un o diversos tercers països o OI quan així ho prevegen els tractats (...)».

A.1. SISTEMATITZACIÓ INCOMPLETA EN CINQUENA PART TFUE

- 1.** La Política Comercial Comuna (PCC) [Art. 206 i 207 TFUE](#)
 - [Art. 3.1, e\) TFUE](#): competència exclusiva UE
- 2.** La cooperació al desenvolupament [Art. 208 – 211 TFUE](#)
- 3.** La cooperació econòmica, financera i tècnica amb tercers països
 - [Art. 212 – 213 TFUE](#): competència complementària
- 4.** Ajuda humanitària
 - [Art. 214 TFUE](#): competència complementària
- 5.** Les mesures restrictives [Art. 215 TFUE](#)
- 6.** Els acords internacionals ([art. 216 a 219 TFUE](#)), inclosos:
 - ⊙ els acords d'associació amb tercers estats i OI [Art. 217 TFUE](#)
 - ⊙ els acords sobre el règim monetari o canviari de l'euro [Art. 219 TFUE](#)
- 7.** Les relacions de la UE amb OI i tercers estats i les delegacions de la UE [Art. 220-221 TFUE](#)
- 8.** La clàusula de solidaritat [Art. 222 TFUE](#)

A.2. ELS ASPECTES EXTERIORS DE LES ALTRES POLÍTIQUES DE LA UE

1. Conclusió d'acords internacionals

Art. 3.2 TFUE: competència exclusiva, quan la “celebració estiga prevista en un acte legislatiu de la UE, quan siga necessària per a permetre-li exercir la seua competència interna o en la mesura en què puga afectar normes comunes o alterar l'abast d'aquestes”.

- ⊙ Clàusula general

- ⊙ Recull teoria competències implícites

2. L'associació dels països i territoris d'ultramar Art. 198-204 TFUE

3. La recerca i el desenvolupament tecnològic Art. 186 TFUE

4. La política de medi ambient Art. 191.4 TFUE

5. La Unió Econòmica i Monetària (UEM) Art. 138 TFUE

6. Altres polítiques de la UE

- ⊙ Educació, formació professional, joventut i esport Art. 165–166 TFUE

- ⊙ Cultura Art. 167 TFUE

- ⊙ Salut pública Art. 168 TFUE

- ⊙ Xarxes transeuropees Art. 170-172 TFUE

B. COMPETÈNCIES EXTERIORS IMPLÍCITES

⊗ Construcció jurisprudencial a partir de:

St. AETR, §22: TJUE part de la personalitat jurídica internacional de les CEE i aplica la teoria de les comp. implícites. Fer el contrari podria suposar que els EM adoptaren trac. que obstaculitzaren l'aplicació de normes internes de les CEE.

⊗ Jurisprudència reflectida en TFUE

1) Art. 3.2 TFUE

2) Art. 216 TFUE: «La Unió podrà subscriure un acord amb un o diversos tercers països o OI quan [...] la subscripció d'un acord bé siga necessària per a aconseguir, en el context de les polítiques de la Unió, algun dels objectius establits en els tractats, bé estiga prevista en un acte jurídicament vinculant de la Unió, bé pugui afectar normes comunes o alterar l'abast d'aquestes».

⊗ *Ergo* extensió a totes les polítiques de la UE

C. L'EXPLICITACIÓ DE LES COMPETÈNCIES IMPLÍCITES

⊗ Art. 352 TFUE: «Quan es considere necessària una acció de la Unió en l'àmbit de les polítiques definides en els tractats per a aconseguir un dels objectius fixats per aquests, sense que s'hagen previst els poders d'actuació necessaris a aquest efecte, el Consell adoptarà les disposicions adequades per unanimitat, a proposta de la Comissió i prèvia aprovació del PE».

⊗ També en l'àmbit de les relacions exteriors St. AETR, §95

⊗ Però només si no existeix una altra disposició que conferisca la competència Sent. Comissió c Consell (1987)

3. LES RELACIONS DE LA UE AMB LES OI I AMB TERCERS PAÏSOS

⦿ [Art. 220 i 221 TFUE](#)

220: la UE ha de mantenir una cooperació adequada amb una sèrie d'OI (per ex., ONU, Consell d'Europa, OCDE, etc.)

221: dret de legació actiu de la UE (representació davant 3P i OI mitjançant delegacions de la UE, sotmeses a l'autoritat del AR) → [Decisió SEAE, art. 5.3](#)

4. LA POLÍTICA DE COOPERACIÓ AMB TERCERS PAÏSOS I L'AJUDA HUMANITÀRIA

A. LA POLÍTICA DE COOPERACIÓ AMB TERCERS PAÏSOS

⊗ Abarca:

1. La cooperació al desenvolupament
2. La cooperació econòmica, financera i tècnica amb tercers països

⊗ [Art. 4.4. TFUE](#): competència “compartida”

1. LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

A. Evolució històrica:

⊗ TCEE: només associació amb països i territoris d'ultramar (països ACP)

- Avui ([art. 198 a 204 TFUE](#)): fora de la cooperació al desenvolupament

○ Tract. de Yaoundé, Lomé, Cotonú

- Excloïa estats de la conca mediterrània, d'Amèrica Llatina i Àsia

⊗ Tract. Maastricht: inclou en la cooperació al desenvolupament estats mediterranis, Amèrica Llatina i Àsia

⊗ Tract. Niça: introdueix la cooperació econòmica, financera i tècnica amb tercers països. [Art. 212-213 TFUE](#)

⊗ Tract. Lisboa: introdueix ajuda humanitària. [Art. 214 TFUE](#)

B. La cooperació al desenvolupament en sentit estricte ([art. 208-211 TFUE](#))

Art. 208 TFUE:

- ⊗ Competència compartida i complementària
- ⊗ Competència transversal
- ⊗ Competència condicionada internacionalment

2. LA COOPERACIÓ ECONÒMICA, FINANCERA I TÈCNICA AMB TERCERS PAÏSOS

Art. 212 TFUE:

- ⊗ Competència compartida i complementària
- ⊗ Ha de ser coherent amb la política de cooperació al desenvolupament
- ⊗ Diferències amb la política de cooperació al desenvolupament
 - (subjectiva): és amb tercers països que no siguin PVD i amb organitzacions internacionals
 - (material): no és ajuda al desenvolupament, sinó cooperació econòmica, financera i tècnica

B. L'AJUDA HUMANITÀRIA

Art. 214 TFUE

Té per objecte prestar assistència i socors a les poblacions dels tercers països víctimes de catàstrofes naturals o d'origen humà, i protegir-les per a fer front a les necessitats humanitàries resultants d'aquestes diverses situacions.

Disclaimer Jean Monnet Module Materials

Materiales docentes parte del proyecto ENVEU (Jean Monnet Module).

Co-financiado por la Unión Europea. Las opiniones y puntos de vista expresados solo comprometen a su(s) autor(es) y no reflejan necesariamente los de la Unión Europea o los de la Agencia Ejecutiva Europea de Educación y Cultura (EACEA). Ni la Unión Europea ni la EACEA pueden ser considerados responsables de ellos.